

ДОСЯГНЕННЯ ГАРМОНІЇ У ВІДНОСИНАХ МІЖ ЛЮДИНОЮ І ДОВКІЛЛЯМ: ЕКООРІЄНТОВАНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Каленський Андрій,
доктор пед. наук, професор,
провідний науковий співробітник
лабораторії технологій професійного навчання,
Інститут професійної освіти НАПН України,
<http://orcid.org/0000-0001-9034-5042>

Анотація. Сучасна екологія включає нашарування пласту гуманітарних і філософських проблем. Потреба у нових педагогічних технологіях, зокрема у екоорієнтованих, спричиняється новими потребами суспільства, що спрямовані на досягнення гармонії у відносинах між людиною, суспільством і природою.

Екоорієнтована технологія навчання представлена як система науково обґрунтованих дій та взаємодії елементів освітнього процесу, здійснення яких гарантує досягнення поставлених цілей навчання, що спрямовані на досягнення гармонії у відносинах між людиною, суспільством і природою.

Ключові слова: екологічна освіта, екологія, професійна освіта, педагогічні технології, екоорієнтовані технології навчання.

ACHIEVING HARMONY IN THE RELATIONSHIP BETWEEN HUMANS AND THE ENVIRONMENT: ECO-FOCUSED LEARNING TECHNOLOGIES

Andrii Kalenskyi,
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Leading Researcher of the Laboratory of Vocational Training Technologies
of the Institute of Vocational Education of NAES of Ukraine

Abstract. Modern ecology includes layers of humanitarian and philosophical problems. The need for new pedagogical technologies, in particular eco-oriented ones, is caused by the new needs of society, aimed at achieving harmony in the relationship between man, society and nature. Eco-oriented learning technology is presented as a system of scientifically sound actions and interaction of elements of the educational process, the implementation of which guarantees the achievement of learning goals aimed at achieving harmony in the relationship between man, society and nature.

Key words: ecological education, ecology, professional education, pedagogical technologies, eco-oriented learning technologies.

Екологія, як наука, увібрала у свій зміст такі світоглядні поняття як: зміни у довкіллі та посилення тиску на екосистеми, необхідність переходу суспільства до стійкого розвитку, моральну відповідальність кожної людини за дбайливе використання природних ресурсів, нагромадження та переробку відходів, збереження довкілля. Основним її призначенням та завданням є забезпечення стратегії стійкого розвитку, що спрямована на досягнення гармонії у відносинах між людиною, суспільством і довкіллям.

Сучасна екологія включає нашарування пласту гуманітарних і філософських проблем, котрі проявляються через: визнання природи як цілісного організму, в який залучено й людину; вивчення системних об'єктів із використанням нових систем пізнання; надання суттєвого значення моральним принципам, що забороняють дії небезпечні як для людини, так і для природи (Сидоренко, 2002).

Однією з провідних функцій сучасної екології визнано освітню. Шляхи гармонізації взаємовідносин між людиною і природою (довкіллям) відбуваються, насамперед, через передачу необхідного екологічного досвіду, знань та умінь із збереження довкілля освітніми засобами. Це значить, що реалізація нових викликів, які висуває сучасна цивілізація, може відбутися через зміни у змісті і формах освіти, зокрема і використанням екоорієнтованих педагогічних технологій у закладах професійної освіти.

У такий спосіб екологія стає важливим чинником сучасного наукового дослідження і необхідним компонентом оновленої системи неперервної екологічної освіти і виховання взагалі та її професійно-технічної ланки зокрема (Лук'янова, 2016).

Розглянемо трактування поняття «технологія». Воно складається з двох складових: «техно», що одночасно означає і мистецтво (вправність, майстерність), і ремесло (фах, професія); «логія» – наука, знання. Тобто, пряме значення терміну «технологія» можна тлумачити як опис, з одного боку, майстерно здійсненої професійної роботи, а з іншого – досконалої, оптимально організованої діяльності, що гарантує отримання повного результату.

Відповідно до педагогічних наук поняття «технологія навчання» вперше було уведено відомим американським письменником та філософом Л. Хаббардом. Зауважуючи на тому, що будь-яке навчання в своїй основі є діяльністю, що долає складності, науковець розробив точну технологію, яка дозволяє долати ці перешкоди й стати спроможним використати набуті знання у будь-якій життєвій галузі.

Суттєве розходження в поглядах на це педагогічне явище (педагогічна технологія) багато в чому пояснюється складністю і недостатністю його вивченості, значною відмінністю розуміння вихідних позицій у різних дослідників. Проте всіх об'єднує визнання особливої специфіки педагогічної технології, як явища, що полягає в тому, що в ній організовується, планується і здійснюється такий освітній процес, який повинен гарантувати досягнення поставлених цілей. Вона передбачає формулювання мети через результати навчання, які виражаються у діях студентів (учнів), надійно ними усвідомлюються, приймаються, визначаються і перевіряються.

Традиційна педагогічна технологія навчання у освіті зорієнтована на донесення наукових знань, з одного боку, та їх засвоєння з іншого. Вона виходить з того, що зовнішнє безпосередньо формує внутрішнє. Студент (учень) підпадає під поняття «об'єкт», який керується за допомогою зовнішніх впливів, загальних стандартів та нормативів, забезпечуючи формування та розвиток пізнавальних процесів і якостей,

здуманих та спрогнозованих викладачем. Але студент (учень) сприймає лише те, що може й хоче сприймати, переломлюючи навчальні впливи через призму своєї індивідуальності, тобто як суб'єкт.

Таке навчання необхідно трансформувати в інше, при якому студент (учень) стає суб'єктом навчання. Потреба у нових педагогічних технологіях, зокрема у екоорієнтованих, спричиняється новими потребами суспільства, що спрямовані на досягнення гармонії у відносинах між людиною, суспільством і природою.

У новій екоорієнтованій технології навчання ставиться мета виявити закономірності взаємодії викладачів, учнів (студентів), а саме: змісту, форм і методів, засобів і джерел навчання. При такому підході ця технологія представляє, по суті, організацію такого процесу навчання, що передбачає певну систему дій та взаємодії всіх елементів навчального процесу, що сприяють забороні небезпечних дій як для людини, так і для природи.

Отже, екоорієнтована технологія навчання – це система науково обґрунтованих дій та взаємодії елементів процесу навчання, здійснення яких гарантує досягнення поставлених цілей, спрямованих на досягнення гармонії у відносинах між людиною, суспільством і природою.

Список використаних джерел:

Базелюк, О. В., Спирін, О. М., Петренко, Л. М., Каленський, А.А., & Майборода, Л. А. (2018). Технології дистанційного професійного навчання: методичний посібник. Житомир: Полісся. <https://lib.iitta.gov.ua/713159/>

Каленський, А. А. (2005). Методика застосування інформаційних технологій навчання (управління і тактичні дисципліни): навч.-метод. посібник. Київ: Видавничополіграфічний центр «Київський університет».

Лузан, П. Г., & Каленський, А. А. (2014). Методи і форми організації навчання фахівців аграрної галузі: навчальний посібник. Київ: Логос.

Лук'янова, Л. Б. (2016). Основи екології, методика екологізації фахових дисциплін: навчально-методичний посібник для викладачів. Київ: ДСК–Центр.

Сидоренко, Л. І. (2002). Сучасна екологія. Наукові, етичні та філософські ракурси: навчальний посібник. Київ: ПАРАПАН.

Хаббард, Л. Р. (1999). Технология обучения. Москва: Нью Эра.